221B
2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
MART-NİSAN 2017 SAYI:8 FİYAT:12₺

Roger Ackroyd'u Kim Öldürdü?

Film ve dizilere uyarlanan **Agatha** romanları

AGATHA'NIN DEDEKTİFLERİ

AGATHA'NIN TEKERLEME SEVDASI

PULLARDA AGATHA, MARPLE ve POIROT

MISS MARPLE & POIROT karakterleri için kimlerden etkilendi?

Agatha!

ISSN 2149-9950

ACKROYD PARADOKSU

Çınla AKDERE

PIERRE BAYARD, "ROGER ACKROYD'U KİM ÖLDÜRDÜ?" KİTABI BOYUNCA HERCULE POIROT'YU, SORUŞTURMADA CİNAYET AÇISINDAN ÇOK DA BELİRLEYİCİ OLMAYAN İKİNCİL İPUÇLARA TAKILMASINDAN DOLAYI ELEŞTİRİR. İŞTE BU YÜZDEN KATİLİN DR. SHEPPARD OLDUĞUNDAN EMİN OLUNMAMASI GEREKTİĞİNE İNANARAK SORUŞTURMAYI BAŞTAN KURAR. ŞÜPHELİLERDEN DR. SHEPPARD, RALP PATON VE CAROLINE SHEPPARD'IN KATİL OLMA OLASILIKLARINI TEK TEK İNCELER. BUNU YAPARKEN DE S. S. VAN DINE'IN LİSTELEDİĞİ KURALLARDAN YOLA ÇIKAR.

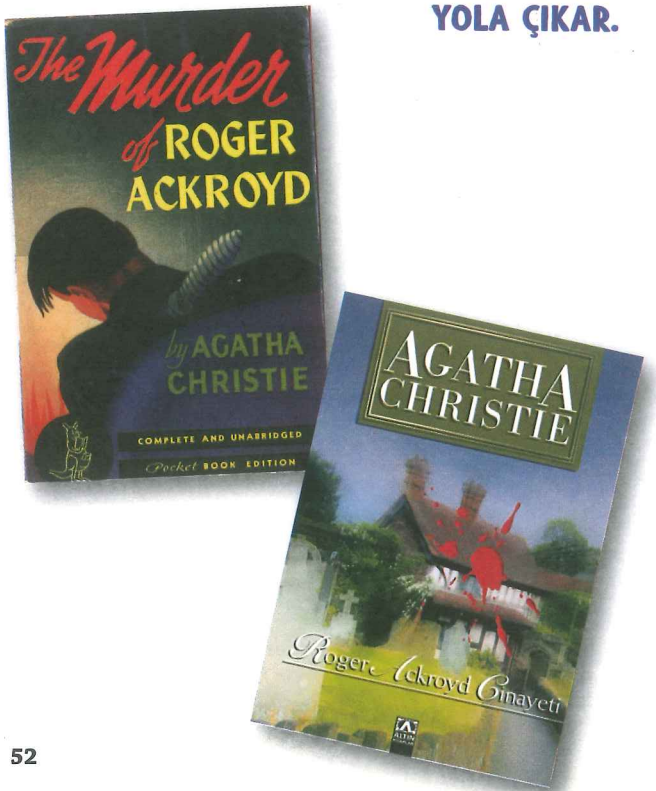

Roger Ackroyd'u kim öldürdü? Agatha Christie müptelalarının bir çırpıda cevaplayacağı bu soru hiç de zor görünmüyor değil mi? Oysa bir edebiyat profesörünün bu soruya yanıtı ona bir kitap yazdıracak kadar uzun oldu. Bu kitap, Fransa'da polisiye roman eleştirmeni ve aynı zamanda da psikanalist olan Pierre Bayard tarafından yazıldı, *Roger Ackroyd'u Kim Öldürdü?* [1] başlığıyla 1998 yılında raflarda yerini aldı. Les Éditions de Minuit, 2002 ve 2008 yıllarında kitabın ikinci ve üçüncü baskısını yaptı. Türkçe çevirisi Doğan Kitap tarafından 2003'te bizlere ulaşan kitap, Hercule Poirot'nun 1926 yılında yürüttüğü bir soruşturmayı tam 72 yıl sonra tekrar adım adım incelemeye soyundu. Bu sayede belki de okuyucular ilk kez "polisiye roman" üzerine yazılmış bir "polisiye inceleme"yle tanıştı.

Agatha Christie'nin sayısız eseri arasında her zaman farklı bir yere sahip olan *Roger Ackroyd Cinayeti*, polisiye romanın niteliksiz edebiyat olarak görüldüğü zamanlarda bile Roland Barthes, Jean Genet, Algirdas Julien Greimas, Alain Robbe-Grillet, Georges Perec, Raymond Chandler ve Umberto Eco gibi pek çok ünlü yazarın ilgisini çekmeyi başarır. Bir Altın Çağ "*whodunit*" klasiği romanın akıllarda kalmasının en önemli nedeni katilin anlatıcı olmasıdır. Çoğu eleştirmen, kitabı bir başyapıt olarak görürken bazıları anlatıcıyı katil yapmakla Christie'nin okurla yazar arasındaki güven bağını kırdığını, hatta okurlara "ihanet ettiğini" yazar (Rivière, 2012, s. 72). Christie onlara cevaben Dorothy L. Sayers'ın da savunduğu bir fikri hatırlatır: "Herkesten ama herkesten şüphelenmemiz gerekir." Otobiyografisinde de bu konuya şöyle değinir: "*Of course, a lot of people say that The Murder of Roger Ackroyd is cheating; but if they read it carefully they will see that they are wrong. Such little lapses of time as there have to be nicely concealed in an ambigious sentence, and Dr Sheppard, in writing it down, took great pleasure himself in writing nothing but the truth, though not the whole truth.*" (*Autobiography*, s. 342)[2].

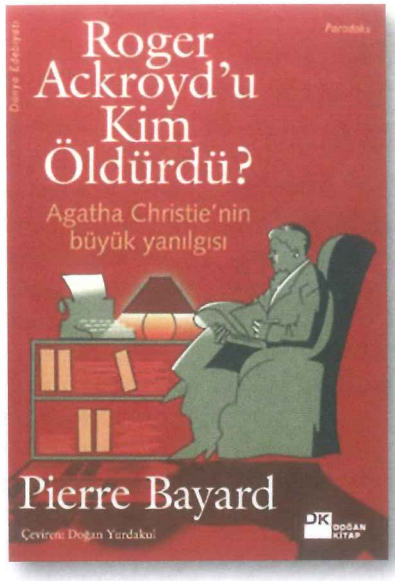

Anlatıcı ve okur arasında beliren güvensizlik Altın Çağ polisiye roman yapısına oldukça aykırıdır ve herkesi şaşırtmıştır. *Whodunit* tipi romanlarda anlatıcı her zaman okuyucuya suçu kimin işlediğine dair ipuçlarını, kendi dikkat ve zekâsıyla bulacağı bir şekle sokarak verir. Bu S. S. Van Dine'ın 20 kuralından biridir. Anlatıcıdan başka kendisine suçla ilgili ipucu sağlayan kimsesi olmayan okur, zaten herkesin yalan söylemeye meyilli olduğu bir dünyada anlatıcıya da güvenemezse kime güvenecektir? Fakat katil anlatıcı, Christie'nin yukarıda belirttiği gibi, ne kadar dürüst biri olsa da katil olduğunu ele verecek bazı ipuçlarını mutlaka saklar. Çok yakın zamanda kaybettiğimiz ünlü edebiyat eleştirmeni, semiyolog ve filozof Tzvetan Todorov'a göre iki tür cinayet vardır: Tarihi cinayet ve edebi cinayet. Birincisi, kimi zaman birbiriyle çelişen yazılı kaynaklardan tamamen bağımsız olarak, bir kişi tarafından gerçekleştirilmiş bir olaydır. Katil, adaletin elinden kurtulmuş olsa da bu durum olayın gerçekleşmediğini göstermez. İkincisindeyse cinayet sadece önermelerden ibarettir. Bu önermeler birbiriyle çelişirse ve başka türlü desteklenmezlerse nasıl bir gerçeklikten söz edilebilir? (Bayard, 2008, s. 142).

Roger Ackroyd Cinayeti, İngiltere'nin King's Abbot kasabasında geçer. Kasabada kısa sürede iki ölüm yaşanır. Bunlardan ilki Bayan Ferrars adlı dul bir kadının intiharı, diğeriyse onun gizli âşığı olduğu söylenen Roger Ackroyd'un cinayete kurban gidişidir. Kasabada kulaktan kulağa yayılan bir diğer dedikodu Bayan Ferrars'a, ilk kocasını öldürdüğünü bilen biri tarafından şantaj yapıldığıdır. Hercule Poirot, emekliliğinde bir süre kalmak için seçtiği bu kasabada olanlara kayıtsız kalamaz ve Roger Ackroyd'un katilini bulmak için kolları sıvar. Biz her şeyi kasabanın doktoru olan ve kız kardeşi Caroline Sheppard'la birlikte yaşayan Dr. Sheppard'ın notlarından okuruz.

Pierre Bayard, *Roger Ackroyd'u Kim Öldürdü?* kitabı boyunca Hercule Poirot'yu, soruşturmada cinayet açısından çok da belirleyici olmayan ikincil ipuçlara takılmasından dolayı eleştirir. İşte, bu yüzden katilin Dr. Sheppard olduğundan emin olunmaması gerektiğine inanarak soruşturmayı baştan kurar. Şüphelilerden Dr. Sheppard, Ralp Paton ve Caroline Sheppard'ın katil olma olasılıklarını tek tek inceler. Bunu yaparken de S. S. Van Dine'ın listelediği kurallardan yola çıkar.

Katilin Dr. Sheppard olması romanın sonunda sürpiz etkisi yaratacaktır yaratmasına fakat onun bir katil psikolojisine sahip olduğunu bize söyleyen hiçbir şey yoktur. Cinayeti işleme motivasyonu -şantajla kazandığı parayı spekülasyon yaparak harcadığı iddia edilse de- aslında belirsizdir. Ayrıca cinayeti işleyecek malzemeye sahip değildir. Fakat en önemlisi ve Bayard'ın fark ederek okuyucunun önüne getirdiği konu, Poirot kendisini katil ilan ettikten sonra dahi Sheppard'ın suçunu itiraf etmemesidir. Bunu yapmaya en çok yaklaştığı anlarda bile muğlaklık sözkonusudur: "Hançeri almak önce aklıma gelmedi. Yanımda bir silah getirmiştim ama vitrinde hançeri görür görmez benimle ilişkilendirilemeyeceği için onu kullanmanın daha iyi olacağını düşündüm." (22. Bölüm) ve "Bayan Ferrars'ın öldüğünü öğrendiğimden beri Ackroyd'u öldürmeyi düşünüyordum çünkü onun ölmeden önce Ackroyd'a bir şeyler söylediğini tahmin ediyordum." (22. Bölüm).

İkinci olasılık yani katilin Ralph Paton olması da tatmin edici gelmez Bayard'a. Paton, Ackroyd'un kendi çocuğu gibi sevdiği ilk eşinden olma oğludur. Dr. Sheppard'ın aksine katil olabilecek bir psikolojiye sahiptir. Babasının mirasına konma motivasyonu Ackroyd'u öldürmek için yeterlidir. Fakat ne yazık ki Paton, kitabın başından beri katil olmaya en yakın kişi olarak görünür ve bu yüzden katilin o olması durumunda okuyucu herhangi bir sürprizle karşılaşmayacaktır. Dolayısıyla bu ihtimal de kolaylıkla kendini imha eder. Katil bu iki şüphelideki mahzurlara sahip olmayan biri olmalıdır. Okuyucuyu katilin Sheppard olması kadar şaşırtabilecek, Ackroyd'u ödürmek için sağlam bir motivasyona ve gerekli materyal olasılıklara sahip, bu hareketi gerçekleştirebilecek psikolojide biri. Kimdir bu kişi?

Cinayetin Bayan Ferrars'a yapılmış şantajla bir ilgisi varsa bu iki şüpheli devre dışı kalmaktadır. Katil, Ackroyd'un çalışma odasına dışarıdan gelerek odadan bahçeye açılan kapıdan girdiğine göre evde yaşayan biri olamaz. Katilin dışarıda ayak izi olmalıdır ama bu çok belirleyici bir detay değildir. Cinayet aletini yani Ackyrod'un vitrininden cinayet sonrası kaybolan bıçağı kullanabilecek biri olmalıdır. Keza bu da Bayard tarafından belirleyici bir ayrıntı olarak görülmez. Saat dokuzda Sheppard, Ackroyd'un çalışma odasından ayrılırken

KATİL BU İKİ ŞÜPHELİDEKİ MAHZURLARA SAHİP OLMAYAN BİRİ OLMALIDIR. OKUYUCUYU KATİLİN SHEPPARD OLMASI KADAR ŞAŞIRTABİLECEK, ACKROYD'U ÖLDÜRMEK İÇİN SAĞLAM BİR MOTİVASYONA VE GEREKLİ MATERYAL OLASILIKLARA SAHİP, BU HAREKETİ GERÇEKLEŞTİREBİLECEK PSİKOLOJİDE BİRİ. KİMDİR BU KİŞİ?

maktul hâlâ hayattaysa demek ki saat dokuzdan sonra gelen biri tarafından öldürülmüştür. Bu noktada çalar saat gibi kurulan diktafondan gelen ses kafa karıştırmak için uydurulan bir ipucu olabilir.

Bayard da Poirot gibi cinayet nedeninin Ackyrod'un ölmeden hemen önce okuduğu, Dr. Sheppard ve evin uşağı Parker tarafından görüldükten sonra ortadan kaybolan bir mektup olduğuna inanır. Bu durumda Bayan Ferrars'a yakın, ona şantaj yapıldığını bilen biri aranmaktadır. Bu kişi de ancak kasabadan biri olabilir. Katilin bu şantajı yapabilmesi için de Ferrars'ın kocasını öldürdüğünü bilmesi gereklidir. Bir başka deyişle, Bayan Ferrars'ın Ackroyd'a bir mektup gönderdiğini bilen birinden bahsedilmektedir. Bayard'a göre, bütün bu yazışma trafiğine dair haberler alan biridir aranan. Romanın başından beri kasabada olup bitenlerden haberdar sadece bir karakter vardır, o da Caroline Sheppard'dır. Christie otobiyografisinde Caroline'ın romandaki favori karakteri olduğunu ve Bayan Marple'ı kurgularken sivri dilli, meraklı, her şeyi bilen ve her şeyi dinleyen bu yaşlı kadından yola çıktığını yazar: "*I think it is possible that Bayan Marple arose from the pleasure I had taken in portraying Dr Sheppard's sister in The Murder of Roger Ackroyd. She had been my favorite chracter in the book -an acidulated spinster, full of curitosity, knowing everthing, hearing everthing: the complete detective service in the home.*" (*Autobiography*, s. 433). Caroline, Dr. Sheppard'ın hiç de sahip olmadığı iki özelliğe sahiptir: Kararlılık ve soğukkanlılık. Fakat nedense Caroline, Poirot tarafından soruşturmasının dışında bırakılmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar inandırıcı görünüyorsa çok ilginç bir durumla karşı karşıyayız demektir. Polisiye romanın kraliçesi, *whodunit* ustası Agatha Christie neredeyse Simenonvari şekilde, katilin kim olduğunu netleştirmeden çekip gitmiş midir? Kendisiyle telepatik iletişime geçmenin yolunu bulup ona bu soruları sormak mümkün olamadığına göre bu konuyu nasıl aydınlatabiliriz? Böyle bir sorunun cevapsız kalması, bir Christie hayranı için gerçekten katlanılması zor bir durum. İnsanın içinden, "Böyle bir şey yapsaydı haber verirdi bize!" diyesi geliyor. Belki de vermiştir ama nerede, nasıl?

1950'de 60 yaşındayken kaleme almaya başladığı ve 1977'de basılan *Autobiography*'yi okuduğumuzda, François Rivière'ın Fransızca çevirisine yazdığı önsözde söylediği gibi, yirminci yüzyılın en hayranlık verici yazarı hakkında her şeyi öğreneceğimizi zannederiz. Oysa Christie'nin, tesadüf eseri *Roger Ackroyd Cinayeti*'nin de basım yılı olan esrarengiz kayboluşuna dair bile tek satır okuyamayız. Christie otobiyografisinde romandan bahseder. Romanın tiyatro uyarlamaları üzerine yaptığı yorumlarda hep Caroline Sheppard rolünü oynayan kişilerle ilgili bir gözlem aktarır. Sanki bu karakterin nasıl sahneye koyulacağını özel bir merakla bekler. Karakterin romandaki halinin tiyatro uyarlamalarında neredeyse yok edilip Poirot'yu baştan çıkarabilecek genç bir kadınla yer değiştirilmesine önce içerler: "*When the book was adapted as a play, one of the things that saddened me most was Caroline's removal. Instead, the doctor was provided with another sister – a much younger one – a pretty girl who could supply Poirot with romantic interest.*" (*Autobiography*, s. 433). Daha sonra nedense aynı durumla karşılaşmak onu rahatsız etmez: "*The Murder of Roger Ackroyd – was adapted by Michael Morton [...] I strongly objected to having his [Hercule Poirot's] personality completely changed. In the end, with Gerald Du Maurier, who was producing, backing me up, we settled on removing that excellent character Caroline, the doctor's sister, and replacing her with a young and attractive girl. As I have said, I resented the removal of Caroline a good deal: and I liked the idea of village life reflected through the life of the doctor and his masterful sister.*" (*Autobiography*, s. 434).

Bayard kitabında, Dr. Sheppard'ın Caroline'a dair yazdıklarıyla bu karakteri adeta bir taş oyması gibi metinden oyarak gün yüzüne çıkarır. "Katı analizi ve tümdengelim yeteneği ikimizi de korkutuyordu." (17. Bölüm); "Caroline beni korkutuyordu." (22. Bölüm); "doğal olarak ürkünç" (14. Bölüm) gibi ifadelerle tanıtır kız kardeşini Dr. Sheppard. Peki Poirot neden bunu göremez? Bayard, Hercule Poirot'nun akıl sağlığından şüphe etmeye bile vardırır işi ve onu soruşturma sırasında "keyfi yorumlama" (*eurphorie interpretative*) yapmakla suçlar. Yorumlama, kimi zaman daha önce hiç aklımıza gelmeyen anlamlar üreten, kimi zamansa gözlerimizi tamamen kör eden bir eylemdir. Aynı durum polisiye romanda

katili bulmaya çalışırken yaptığımız ipuçlarına götürecek yorumlama eylemi için de geçerlidir. Gerçeğin son sayfalara kadar açık edilmediği ve yorumlara dayalı kaldığı polisiye roman belki de diğer roman türlerinden çok daha fazla yoruma açıktır. Bu romanlar iki ardıl harekete göre gelişir. Önce "anlam açılır" daha sonra da "kapanır". Bayard'ın açıklamalarına göre, birincisi olurken okuyucu sonsuz olasılıklar ve ipuçları dünyasıyla karşı karşıya kalır. Dedektif bu ipuçlarından bazılarını not eder. Diğerlerinin üzerinde ise hiç durmaz. Ackroyd vakasında Poirot sadece anlatıdaki saat farkı, büyük koltuğun yerinden oynatılması, Ackroyd'un ölümünü haber veren telefon gibi detayları tutar, geri kalanları göz ardı eder. Bayard'a göre Christie romanları aslında yorumlamanın zorluğuyla değil, "neyi yorumlayacağımıza karar vermenin zorluğu"yla ilişkilendirilmelidir. Metindeki her şey yorumlanabilir; maddelere dair izler, insanların davranışları, sözleri... Dolayısıyla yorumlama, önce bir anlamı olmayan ipuçlarını eleme sanatıdır. Tıpkı hayatı yorumlama sanatı gibi... Ama yorum yapmak ya da neyi yorumlayacağımızı bilebilmek paradokslarla karşılaştığımızda çok zorlaşır. *Roger Ackroyd Cinayeti* anlatıcının da şüpheli olabileceği gerçeğiyle bizi yüzleştirerek aslında önümüze bir paradoks koyar, bu sayede yorumlama eylemini çok başka bir düzeye taşır. Polisiye romanda anlatıcı her zaman kötü niyetlidir elbette, gerçeği okuyucudan gizlemek için çalışır. Fakat katilin anlatıcı olduğu romanlarda durum biraz daha farklıdır. Bu noktada, polisiye romanda en çok kullanılan yöntemlerden biri olan "yok sayma/atlama yoluyla yalan" (*mensonge par omission*) bile masumiyetini yitirir. Anlatıcının "tam" olarak neyi söylediğine olduğu kadar ve neyi söylemiyor olabileceğine odaklanılması çok yerinde olur.

Paradokslar çeşit çeşittir. Bazıları uzman bilgisi gerektirmeyen mantıksal oyunlardır. Diğerleriyse insanlığın yüzyıllardır biriktirdiği bilgi sayesinde biliminsanları tarafından çözülmeye çalışılan muammalardır. Paradokslar kısırdöngü ve çelişen iddiaları bünyelerinde barındırsa da dikkatli incelendiklerinde fizik paradokslarındaki tıkanıklığın varsayımlardaki hatalardan ya da gözden kaçmış birkaç noktadan kaynaklandığı görülür. Çözümü olduğuna göre, paradoks olarak değil de "paradoksumsu" şeklinde adlandırılmaları gerekir. Christie'nin *Roger Ackroyd Cinayeti* adlı romanının polisiye roman tarihinde farklı bir yere sahip olmasının nedeni tam da bir mantık paradoksu olmasıdır. (Al-Khalili, 2012).

Yarışma Programı Paradoksu, Aşil ile Kaplumbağa, Olbers Paradoksu, Maxwell'in Cini, Ahırdaki Sırık Paradoksu, Dede Paradoksu, Laplace'ın Cini Paradoksu, Schrödinger'in Kedisi Paradoksu, Fermi Paradoksu belli başlı fizik paradokslarından sayılır ve çözümleri vardır. Oysa paradokslar illa fen bilimlerinde veya mantık biliminin dehlizlerinde karşımıza çıkmaz. Hayatımız başlı başına paradoks değil midir? Dost sohbetlerinde bardak, kadeh tokuştururken, psikolog koltuklarında kıvranırken, yoga matlarının üzerinde iki büklüm, kişisel gelişim kitaplarına gömülü, baba nasihatlerine kulak kesilmişken çözüm aradıklarımız hayatımızın paradoksları değil midir? Öleceğimizi bilerek günü gününe yaşamaktansa para, varlık biriktirmeye, entelektüel, sanatsal üretim yapmaya çalışarak yaşamak; insan doğasının o kadar da mükemmel olmadığını bile bile yine de koşulsuz sevgiyi hem aramak hem vermeye çalışmak; doğadaki kaynakların sonsuz olmadığını bilsek de fütursuzca israfa devam etmek; her ideolojinin diğerine önyargıyla yaklaştığını bile bile mutlaka birinin iflah olmaz savunucusu olmayı istemek; aşk duygusunun uçuculuğunu bilsek de her daim sonsuza kadar sürmesini beklemek... Tüm bunlar başlı başına birer paradoks değil midir? Örnekler çoğaltılabilir. Fakat örnekleri çoğaltmamak, hiçbiriyle yüzleşmemek daha iyidir. Fizik paradokslarını fizikçilere, hayatın farklı alanlarına ait paradoksları uzmanlarına bırakarak kendisi başlı başına paradoks olan bir roman okumak sanki çok daha keyif verir. Bu roman *Roger Ackroyd Cinayeti*'dir.

Örneğin, "Bu cümle yanlıştır," ifadesi bir mantık paradoksudur. Cümlenin söylediği şeyin yanlış olduğunu ama aslında cümlenin yanlış olmadığını görürüz. Diğer taraftan da cümle yanlış değilse söyledikleri doğru olmalı yani cümle yanlış olmalıdır. Burada sonsuza kadar devam edecek bir kısırdöngü ortaya çıkar.

Bitmeyen Gece ve *Kahverengi Elbiseli Adam* da katilin ağzından anlatılan romanlardır. Bu romanlarda da anlatıcının paradoksu (Cibelli, 1992) sözkonusudur. Mitolojide "Giritli Epimenides Paradoksu" şeklinde geçen "yalancının paradoksu", "Giritli paradoksu" olarak da adlandırılır.

FİZİK PARADOKSLARINI FİZİKÇİLERE, HAYATIN FARKLI ALANLARINA AİT PARADOKSLARI UZMANLARINA BIRAKARAK KENDİSİ BAŞLI BAŞINA PARADOKS OLAN BİR ROMAN OKUMAK SANKİ ÇOK DAHA KEYİF VERİR. BU ROMAN, "ROGER ACKROYD CİNAYETİ"DİR.

BAYARD, ACKROYD CİNAYETİNİ "DİĞERKÂM CİNAYET" (MEURTRE ALTRUISTE) OLARAK TANIMLAR ÇÜNKÜ ASLINDA HEM DR. SHEPPARD HEM DE KIZ KARDEŞİ CAROLINE SHEPPARD SUÇLUDUR. ONLAR BİR "KATİL ÇİFTTİR" VE BİRBİRLERİNİ KORURLAR. DR. SHEPPARD'IN YAZDIKLARINDA CAROLINE'IN CİNAYET SIRASINDA TAM OLARAK NEREDE VE NE YAPMAKTA OLDUĞUNA DAİR BİLGİ VERİLMEMESİ DOKTORUN KIZ KARDEŞİNİ KORUDUĞUNU GÖSTERİR.

Giritli filozof Epimenides, "Bütün Giritliler yalancıdır," der. Mantık kurallarına göre böyle bir önerme hem doğru hem yanlış olamadığından buradaki çelişki şu şekilde özetlenebilir: Önerme doğruysa Epimenides de yalancıdır; önermesi yalansa Giritliler yalancı değildir. Dolayısıyla bu önerme mantık kurallarına uymayan, yani hem doğru hem de yanlış olan bir önermedir. Önermeyi yanlış kabul edersek kendisi de Giritli olan Epimenides'in doğru söylüyor olması gerekir. Önerme doğruysa o zaman Epimenides de dahil tüm Giritliler yalancıdır. Yalancının önermesi doğru kabul edilemeyeceğinden tekrar kısırdöngüye girilir. Tekrar edelim: Mantık kurallarına göre böyle bir önerme hem doğru hem yanlış olamaz.

Bayard, Ackroyd cinayetini "diğerkâm cinayet" (*meurtre altruiste*) olarak tanımlar çünkü aslında hem Dr. Sheppard hem de kız kardeşi Caroline Sheppard suçludur. Onlar bir "katil çifttir" ve birbirlerini korurlar. Dr. Sheppard'ın yazdıklarında Caroline'ın cinayet sırasında tam olarak nerede ve ne yapmakta olduğuna dair bilgi verilmemesi doktorun kız kardeşini koruduğunu gösterir. Binbaşı Blunt'un 9.30 civarında, Ackroyd'un çalışma odasının dışarı açılan balkonunun oralarda gördüğünü söylediği esrarengiz kadın gölgesinin kim olabileceği üzerinde hiç durulmaması, Poirot'nun yaptığı ölümcül bir hatadır. Binbaşı Blunt şöyle der: "Gördüğümü sandım... Çalıların arasında bir kadın gözden kayboldu. Yani, beyaz bir şey, bir siluet. Yanılmış olmalıyım. Tam o sırada Ackroyd'u sekreteriyle konuşurken duydum." (9. Bölüm) Romanın devamında Blunt'ın ifadesi şöyle geçiştirilir: "Bu, Binbaşı Blunt'ın hatasını açıklıyor. O bazı konuşmalar duymuştu ve Ackroyd olduğunu düşünmüştü. Herhalde aklı başka yerdeydi ve Ackroyd'un kızı olduğunu düşündüğünden daha önce hayal meyal gördüğü beyaz siluet aklına gelmedi." (23. Bölüm) Caroline saat dokuzdan yani Dr. Sheppard evden ayrıldıktan sonra gelir: "Odadan bahçeye açılan camlı kapıya tıklar. Evin dışından geldiğine göre, ihbar mektubunda onun değil kardeşinin adı geçtiğinden, Ackroyd'un ondan şüphelenmesi ve ona kapıyı açmaması için hiçbir neden yoktur. Tam tersine, mektupta okuduğunun yarattığı şokla ve okuduğu katil isminin o olmadığını da bilerek, Caroline'ın kendisini öldürmeye geldiğini düşünmemekte gayet haklıdır." (Bayard, 2008, s. 168).

DİPNOTLAR

1) Yazıda Agatha Christie'nin *Roger Ackroyd Cinayeti* ve Pierre Bayard'ın *Roger Ackroyd'u Kim Öldürdü?* adlı kitaplarının Fransızca versiyonları kullanılmıştır. Bu kitaplardan çeviriler yazara aittir.

2) Christie'nin otobiyografisine atıflar "Autobiography" başlığıyla, romana atıflarsa Fransızca baskısından yararlanıldığı için sadece bölüm numarası verilmek suretiyle belirtilmiştir ve İngilizce orijinal haliyle alıntılanmıştır.

KAYNAKÇA

- Agatha Christie, 1993, *An Autobiography*, Harper Collins, New York.
- Agatha Christie, 2002, *Roger Ackroyd Cinayeti*, Altın Kitaplar, İstanbul.
- Agatha Christie, 2002, *Le Meurtre de Roger Ackroyd*, Éditions du Masque, Paris.
- Agatha Christie, 2006, *Une Autobiographie*, Éditions du Masque, Paris.
- Agatha Christie, 2012, *Bitmeyen Gece*, NTV, İstanbul.
- André Vanoncini, 2002, *Le Roman Policier*, PUF, Paris.
- Dario Cibelli, 1992, "Le paradoxe du narrateur dans Roger Ackroyd", *Poétique*, n°92.
- François Rivière, 2012, *Agatha Christie. La romance du crime*, Éditions de la Martinière, Paris.
- Jim Al-Khalili, (2012), *Paradoks. Bilimin En Büyük Dokuz Bilmecesi*, Domingo, İstanbul.
- Josyane Savigneau, 1988, "Arrêt Sur Enigme", Le Monde, 20 Kasım.
- Pierre Bayard, 2008, *Qui a Tué Roger Ackroyd?*, Les Éditions de Minuit, Paris.
- Pierre Bayard, 1993, *Le Paradox du Menteur. Sur Laclos*, Les Éditions de Minuit, Paris.